Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

12 päivänä marraskuuta 2019*

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – Unionin tuomioistuimen tuomio, jossa todetaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – Täytäntöönpanon laiminlyönti – Direktiivi 85/337/ETY – Luvan myöntäminen tuulivoimalalle ja tällaisen voimalan rakentaminen – Hanke, jolla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia – Ympäristövaikutusten ennakkoarvioinnin puuttuminen – Velvollisuus saattaa tilanne sääntöjenmukaiseksi – SEUT 260 artiklan 2 kohta – Vaatimus määrätä uhkasakko ja kiinteämääräinen hyvitys

Asiassa C-261/18,

jossa on kyse SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 13.4.2018,

**Euroopan komissio**, asiamiehinään M. Noll-Ehlers ja J. Tomkin,

kantajana,

vastaan

**Irlanti**, asiamiehinään M. Browne, G. Hodge ja A. Joyce, avustajinaan G. Gilmore, BL, sekä J. Connolly ja G. Simons, SC,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti R. Silva de Lapuerta, jaostojen puheenjohtajat J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari), A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Safjan ja S. Rodin sekä tuomarit L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader, F. Biltgen, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: G. Pitruzzella,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 1.4.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.6.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

**tuomion**

1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan, että unionin tuomioistuin

– toteaa, että Irlanti ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta

– velvoittaa Irlannin maksamaan komissiolle 1 343,20 euron suuruisen kiinteämääräisen hyvityksen kerrottuna niiden päivien lukumäärällä, jotka ovat kuluneet 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) julistamisen ja joko sen päivän välillä, jona Irlanti panee tämän tuomion täytäntöön, tai nyt käsiteltävässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivän välillä, jos tämä viimeksi mainittu päivä edeltää 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanopäivää, siten, että kiinteämääräisen hyvityksen vähimmäismäärä on 1 685 000 euroa

– velvoittaa Irlannin maksamaan komissiolle 12 264 euron suuruisen päivittäisen uhkasakon nyt käsiteltävässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivästä siihen päivään saakka, jona Irlanti panee 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöön, ja

– velvoittaa Irlannin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Direktiivi 85/337/ETY ennen sen muuttamista direktiivillä 97/11*

2 Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27.6.1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL 1985, L 175, s. 40) 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa ja 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä arvioidaan niiden hankkeiden vaikutukset, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Tässä tarkoitetut hankkeet määritellään 4 artiklassa.

2. Ympäristövaikutusten arviointi voidaan liittää jäsenvaltioissa voimassa oleviin hankkeita koskeviin lupamenettelyihin tai, jos se ei ole mahdollista, muihin menettelyihin tai tämän direktiivin tavoitteen täyttämiseksi perustettaviin menettelyihin.

3. Jäsenvaltiot voivat poikkeustapauksissa olla kokonaan tai osittain soveltamatta tiettyyn hankkeeseen tämän direktiivin säännöksiä.”

3 Direktiivin 3 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Ympäristövaikutusten arvioinnilla tunnistetaan, kuvataan ja arvioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla, kussakin yksittäistapauksessa ja 4–11 artiklan mukaisesti, hankkeen suorat ja välilliset vaikutukset seuraaviin tekijöihin:

– ihmisiin, eläimiin ja kasveihin;

– maaperään, veteen, ilmaan, ilmastoon ja maisemaan;

– ensimmäisessä ja toisessa luetelmakohdassa mainittujen tekijöiden vuorovaikutukseen;

– aineelliseen omaisuuteen ja kulttuuriperintöön.”

4 Direktiivin 4 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, liitteessä I mainittuihin luokkiin kuuluvat hankkeet arvioidaan 5–10 artiklan mukaisesti.

2. Liitteessä II mainittuihin luokkiin kuuluvat hankkeet arvioidaan 5–10 artiklan mukaisesti, jos jäsenvaltiot toteavat niiden laadun sitä vaativan.

Tätä varten jäsenvaltiot voivat erityisesti määritellä, että tietyntyyppiset hankkeet on arvioitava tai niille on vahvistettava arviointiperusteet tai rajat, jotka ovat tarpeen päätettäessä, mitkä liitteessä II mainittuihin luokkiin kuuluvat hankkeet arvioidaan 5–10 artiklan mukaisesti.”

5 Direktiivin 85/337 5 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Niiden hankkeiden osalta, joiden ympäristövaikutukset on 4 artiklan mukaan arvioitava 5–10 artiklan mukaisesti, jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että hankkeen toteuttaja toimittaa asianmukaisessa muodossa liitteessä III tarkemmin määritellyt tiedot silloin, kun:

a) jäsenvaltiot pitävät tietoja tärkeinä lupamenettelyn kyseisessä vaiheessa sekä tietyn hankkeen tai hanketyypin erityisluonteen ja todennäköisesti vaikutuksen kohteena olevan ympäristön erikoispiirteiden vuoksi;

b) jäsenvaltiot katsovat, että hakija voidaan kohtuudella velvoittaa kokoamaan nämä tiedot ottaen huomioon muun muassa kulloisenkin tietämyksen ja kulloisetkin menetelmät.

2. Hankkeen toteuttajan 1 kohdan mukaisesti toimittamissa tiedoissa on oltava ainakin:

– kuvaus hankkeesta, joka sisältää tiedot hankkeen sijainnista, suunnitelmasta ja laajuudesta,

– kuvaus merkittävien haitallisten vaikutusten välttämiseksi, vähentämiseksi ja jos mahdollista parantamiseksi suoritetuista toimenpiteistä,

– tarvittavat tiedot hankkeen pääasiallisten, todennäköisten ympäristövaikutusten yksilöimiseksi ja arvioimiseksi,

– yhteenveto, joka ei ole tekninen, kohdissa 1–3 mainituista tiedoista.

3. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, jos ne pitävät sitä tarpeellisena, että kaikki viranomaiset, joilla on asemansa vuoksi hallussaan olennaista tietoa, pitävät sen hankkeen toteuttajan saatavilla.”

6 Direktiivin 85/337 6 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niille ympäristöasioista vastaaville viranomaisille, joita hanke todennäköisesti koskee, annetaan mahdollisuus ilmaista kantansa lupaa koskevassa asiassa. Tätä varten jäsenvaltioiden on nimettävä viranomaiset,

joiden tehtävänä on neuvotella tässä tarkoituksessa yleisesti tai kunkin lupahakemuksen osalta erikseen. Näille viranomaisille on toimitettava 5 artiklan mukaisesti saadut tiedot. Jäsenvaltioiden tehtävänä on vahvistaa menettelyt kuulemista varten.

2. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että:

– kaikki lupahakemukset ja 5 artiklan mukaisesti saadut tiedot ovat yleisön saatavilla,

– yleisöllä, jota hanke koskee, on mahdollisuus ilmaista kantansa ennen hankkeen aloittamista.

_ –”

7 Direktiivin 7 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Jos jäsenvaltio havaitsee, että tietyllä hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia toisen jäsenvaltion alueella tai jos jäsenvaltio, johon todennäköisesti kohdistuu merkittävä vaikutus, niin vaatii, sen jäsenvaltion, jonka alueella hanke aiotaan toteuttaa, on toimitettava 5 artiklan mukaisesti saadut tiedot toisille jäsenvaltioille samanaikaisesti kuin se saattaa ne omien kansalaistensa tietoon. Nämä tiedot ovat perustana jäsenvaltioiden kahdenvälisille, vastavuoroisuuden ja tasa-arvoisen kanssakäymisen pohjalla käytäville neuvotteluille.”

8 Direktiivin 8 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Edellä 5, 6 ja 7 artiklan mukaisesti saadut tiedot on otettava huomioon lupamenettelyssä.”

9 Saman direktiivin 9 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Kun päätös on tehty, toimivaltaisen viranomaisen tai viranomaisten on tiedotettava yleisölle, jota asia koskee:

– päätöksen sisällöstä ja siihen liittyvistä ehdoista;

– jäsenvaltioiden lainsäädännön niin edellyttäessä, päätöksen perusteena olevista seikoista ja näkökohdista.

Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, millä tavoin tässä tarkoitetut tiedot annetaan.

Jos muulle jäsenvaltiolle on annettu tietoja 7 artiklan mukaisesti, sille on tiedotettava myös kyseisestä päätöksestä.”

10 Direktiivin 85/337 10 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Tämän direktiivin säännöksillä ei vaikuteta toimivaltaisten viranomaisten velvollisuuteen noudattaa kansallisissa säännöksissä ja hallinnollisissa määräyksissä sekä vakiintuneessa oikeuskäytännössä olevia rajoituksia liikesalaisuuden ja yleisen edun turvaamiseksi.

Tapauksissa, joissa 7 artiklaa sovelletaan, siinä jäsenvaltiossa, jossa hanketta suunnitellaan, voimassa olevat rajoitukset koskevat tietojen luovuttamista toiselle jäsenvaltiolle ja tietojen vastaanottamista toisesta jäsenvaltiosta.”

11 Direktiivin 85/337 liitteessä II lueteltiin tämän direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut hankkeet, toisin sanoen hankkeet, joiden ympäristövaikutukset oli tarpeen arvioida vain, jos jäsenvaltiot totesivat niiden laadun sitä vaatineen. Kyseisessä liitteessä olleen 2 kohdan a alakohdassa mainittiin siten

turpeenottoon liittyneet hankkeet ja saman 2 kohdan c alakohdassa muiden kuin metallimineraalien ja energian tuotantoon käytettävien mineraalien louhintaan ja ottoon liittyneet hankkeet; näitä mineraaleja olivat esimerkiksi marmori, hiekka, sora, liuske, suola, fosfaatti ja potaska.

### *Direktiivi 85/337 muutettuna direktiivillä 97/11*

12 Direktiivin 85/337, sellaisena kuin se on muutettuna 3.3.1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/11/EY (EYVL 1997, L 73, s. 5), 2 artiklan 1 ja 2 kohdassa ja 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ennen luvan myöntämistä hankkeet, joilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, alistetaan lupamenettelyyn ja että niiden vaikutukset arvioidaan. Tässä tarkoitetut hankkeet määritellään 4 artiklassa.

2. Ympäristövaikutusten arviointi voidaan liittää jäsenvaltioissa voimassa oleviin hankkeita koskeviin lupamenettelyihin tai, jos se ei ole mahdollista, muihin menettelyihin tai tämän direktiivin tavoitteen täyttämiseksi perustettaviin menettelyihin.

– –

3. Jäsenvaltiot voivat poikkeustapauksissa olla kokonaan tai osittain soveltamatta tiettyyn hankkeeseen tämän direktiivin säännöksiä, tämän kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan määräysten soveltamista.”

13 Direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Ympäristövaikutusten arvioinnilla tunnistetaan, kuvataan ja arvioidaan tarkoituksenmukaisella tavalla, kussakin yksittäistapauksessa ja 4–11 artiklan mukaisesti hankkeen suorat ja välilliset vaikutukset seuraaviin tekijöihin:

– ihmisiin, eläimiin ja kasveihin;

– maaperään, veteen, ilmaan, ilmastoon ja maisemaan;

– kiinteään ja irtaimeen omaisuuteen ja kulttuuriperintöön;

– ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa luetelmakohdassa mainittujen tekijöiden vuorovaikutukseen.”

14 Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, liitteessä I mainitut hankkeet arvioidaan 5–10 artiklan mukaisesti.

2. Jollei direktiivin 2 artiklan 3 kohdassa säädetystä muuta johdu, jäsenvaltioiden on määriteltävä liitteessä II mainittujen hankkeiden osalta:

a) tapauskohtaisesti selvittämällä,

tai

b) jäsenvaltioiden asettamien raja-arvojen tai valintaperusteiden avulla

arvioidaanko tämä hanke 5–10 artiklan mukaisesti.

Jäsenvaltiot voivat päättää molempien a ja b kohdassa mainittujen menettelyjen soveltamisesta.

3. Tutkittaessa hankkeita tapauskohtaisesti tai vahvistettaessa raja-arvoja tai valintaperusteita 2 kohdan soveltamiseksi, liitteessä III vahvistetut kyseistä hanketta koskevat olennaiset arviointiperusteet on otettava huomioon.

4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltaisten viranomaisten 2 kohdan mukaisesti tekemä päätös on kansalaisten saatavilla.”

15 Saman direktiivin liitteessä II olevan 3 kohdan i alakohdassa mainitaan tuulivoimalat.

16 Samassa liitteessä olevan 13 kohdan nojalla kaikki muutokset tai laajennukset liitteessä I tai liitteessä II mainittuihin sellaisiin hankkeisiin, joille on jo myönnetty lupa, jotka on jo toteutettu tai joita parhaillaan toteutetaan, jos muutoksesta tai laajennuksesta voi olla merkittävää haittaa ympäristölle, on katsottava direktiivin 85/337 4 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluviksi hankkeiksi.

17 Direktiivin 85/337 liitteessä III, joka koskee arviointiperusteita, joihin viitataan tämän direktiivin 4 artiklan 3 kohdassa, täsmennetään, että hankkeiden ominaisuuksia on arvioitava ottaen huomioon erityisesti pilaantuminen ja haitat sekä onnettomuuksien riski siten, että otetaan erityisesti huomioon käytössä olevat tekniikat. Samassa liitteessä todetaan, että hankkeiden vaikutusalueella olevan ympäristön herkkyyttä on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti luonnon sietokyky, jolloin on otettava erityisesti huomioon tietyt alueet, muiden muassa vuoristo- ja metsäalueet.

**Tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380)**

18 Yhteisöjen tuomioistuin totesi 3.7.2008 antamassaan tuomiossa komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380), että Irlanti ei ollut noudattanut direktiivin 85/337, sellaisena kuin se oli ennen siihen direktiivillä 97/11 tehtyjä muutoksia tai niiden tekemisen jälkeen (jäljempänä direktiivi 85/337), 2 ja 4 artiklan sekä 5–10 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä varmistaakseen,

– että direktiivin 85/337 soveltamisalaan kuuluvat hankkeet ennen niiden täydellistä tai osittaista toteuttamista tutkittaisiin ympäristövaikutusten arviointitarpeen selvittämiseksi ja että niiden vaikutukset arvioitaisiin tämän direktiivin 5–10 artiklan mukaisesti silloin, kun niillä niiden laadun, koon tai sijainnin vuoksi todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, ja

– että ennen kuin Galwayn maakunnassa (Irlanti) sijaitsevan Derrybrienin tuulivoimalan rakentamiseen ja siihen liittyneisiin toimintoihin myönnettiin luvat ja ennen kuin työt toteutettiin, niistä olisi tehty hankkeen ympäristövaikutusten arviointi kyseisen direktiivin 5–10 artiklan mukaisesti.

19 Derrybrienin tuulivoimalan ja siihen liittyneiden toimintojen (jäljempänä tuulivoimala) ympäristövaikutusten arvioimatta jättämistä koskeneen jälkimmäisen väitteen osalta yhteisöjen tuomioistuin totesi jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen perusteluilla, jotka sisältyvät 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) 94–111 kohtaan.

20 Erityisesti tuulivoimalahankkeen kahdesta ensimmäisestä rakennusvaiheesta yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 98 kohdassa, että Irlannilla oli velvollisuus arvioida tähän rakentamiseen liittyneiden hankkeiden vaikutukset, jos näillä hankkeilla etenkin laatunsa, kokonsa tai sijaintinsa vuoksi todennäköisesti oli merkittäviä ympäristövaikutuksia.

21 Tältä osin se katsoi saman tuomion 103 kohdassa, että turpeenotto-, mineraalien louhinta- ja teiden rakennustyöhankkeiden sijainti ja laajuus sekä alueen sijainti erään joen läheisyydessä olivat sellaisia konkreettisia ominaispiirteitä, jotka osoittivat, että kyseisillä hankkeilla, joita ei voitu erottaa 46 tuuliturbiinin sijoittamisesta, todennäköisesti olisi merkittäviä ympäristövaikutuksia ja että niiden ympäristövaikutukset oli näin ollen arvioitava.

22 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin totesi kyseisen tuomion 110 kohdassa siltä osin kuin kyse oli tuulivoimalan kolmatta rakennusvaihetta koskeneesta lupahakemuksesta ja alun perin luvan saaneiden kahden ensimmäisen rakennusvaiheen muuttamisesta, että 25 uuden turbiinin sijoittaminen, uusien palveluteiden rakentaminen ja alun perin luvan saaneiden tuuliturbiinityyppien vaihtaminen sähköntuotannon lisäämiseksi piti sellaisina hankkeina, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, ennen luvan myöntämistä alistaa lupamenettelyyn, ja niiden ympäristövaikutukset olisi pitänyt tutkia direktiivin 85/337 5–10 artiklassa asetettujen edellytysten mukaisesti.

**Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa**

23 Komissio pyysi 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) julistamisen jälkeen 15.7.2008 päivätyllä kirjeellä Irlantia toimittamaan kahden kuukauden kuluessa kyseisen tuomion antamispäivästä tietoja toimenpiteistä tämän tuomion panemiseksi täytäntöön. Irlanti vahvisti 3.9.2008 päivätyllä kirjeellä muun muassa, että se hyväksyi täysin kyseisen tuomion ja että direktiivin 85/337 mukainen ympäristövaikutusten päivitetty arviointi oli määrä tehdä ennen vuoden 2008 loppua.

24 Irlanti ilmoitti 10.3. ja 17.4.2009 päivätyillä kirjeillä komissiolle tämän kanssa pitämänsä kokouksen jälkeen valmistelevansa lainsäädäntöehdotusta sellaisen sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn ottamiseksi käyttöön, jonka nojalla direktiivin 85/337 vastaisesti myönnetyt luvat voitaisiin poikkeustapauksissa saattaa sääntöjenmukaisiksi myöntämällä ”korvaava lupa” ja että tällaisen menettelyn mukaisesti tuulivoimalan toiminnanharjoittaja hakisi mainitunlaista lupaa.

25 Komissio lähetti kyseiselle jäsenvaltiolle 26.6.2009 virallisen huomautuksen, jossa se totesi yhtäältä, että se oli saanut vain alustavan luonnoksen lainsäädännöstä, joka Irlannin oli määrä antaa 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanon varmistamiseksi, ja toisaalta, että se odotti edelleen tietoja tuulivoimalan ympäristövaikutusten suunnitellusta arvioinnista. Irlanti vastasi viralliseen huomautukseen 9.9.2009 ja vahvisti yhtäältä, että korvaavan menettelyn käyttöönotosta annettaisiin lainsäädäntömuutos lyhyen ajan kuluessa, ja toisaalta, että tuulivoimalan toiminnanharjoittaja oli ilmaissut periaatteellisen suostumuksensa korvaavaa lupaa koskevan hakemuksen tekemiseen.

26 Komissio lähetti Irlannille 22.3.2010 uuden virallisen huomautuksen, jossa se pyysi tätä jäsenvaltiota esittämään huomautuksensa kahden kuukauden kuluessa kyseisen huomautuksen vastaanotosta. Kyseinen jäsenvaltio vastasi siihen 18.5., 22.7. ja 13.9.2010 päivätyillä kirjeillä. Viimeksi mainitussa kirjeessä Irlannin viranomaiset ilmoittivat komissiolle kaavoitus- ja maankäyttölain muuttamisesta vuonna 2010 annetun lain (Planning and Development (Amendment) Act 2010) (jäljempänä PDAA) antamisesta heinäkuussa 2010. PDAA:n XA osassa, erityisesti sen 177B ja 177C §:ssä, säädetään menettelystä ympäristövaikutusten arviointivelvollisuuden vastaisesti myönnettyjen lupien saattamiseksi sääntöjenmukaisiksi.

27 Irlannin viranomaisten ja komission käytyä keskenään uutta kirjeenvaihtoa ja Irlannin ilmoitettua vuosina 2010–2012 annetuista täydentävistä lainsäädäntötoimista komissio muun muassa pyysi 19.9.2012 päivätyllä kirjeellä kyseistä jäsenvaltiota kertomaan sille, sovellettaisiinko kyseistä sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevaa menettelyä tuulivoimalahankkeen toteuttajaan.

28 Irlanti ilmoitti 13.10.2012 päivätyllä kirjeellä, että tuulivoimalan toiminnanharjoittaja, joka oli osittain julkisen yrityksen täydessä omistuksessa, kieltäytyi soveltamasta PDAA:n XA osassa säädettyä sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevaa menettelyä ja ettei sen soveltamista voitu vaatia kansallisen oikeuden eikä unioninkaan oikeuden nojalla. Se totesi erityisesti, ettei unionin oikeudessa edellytetä tuulivoimalan rakentamista varten myönnettyjen lainvoimaisiksi tulleiden lupien kyseenalaistamista ja että oikeusvarmuuden ja lain taannehtivuuskiellon periaatteet sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden alalla ovat esteenä kyseisten lupien peruuttamiselle.

29 Irlannin viranomaiset ilmoittivat komissiolle 16.12.2013 päivätyllä kirjeellä, että tuulivoimalan toiminnanharjoittaja oli ilmoittanut olevansa valmis tekemään kyseisen voimalan ympäristövaikutusten ”epävirallisen” arvioinnin, joka olisi kuitenkin direktiivin 85/337 vaatimusten mukainen.

30 Vuoden 2014 aikana Irlanti toimitti komissiolle ”konseptiasiakirjan”, jossa esitettiin ”toimintasuunnitelma” tuulivoimalan ympäristövaikutusten ”epävirallisen” arviointimenettelyn toteuttamiseksi. Kyseinen jäsenvaltio myös sitoutui komission kanssa 13.5.2014 pidetyn kokouksen yhteydessä ilmoittamaan komissiolle luonnoksen ”yhteisymmärryspöytäkirjaksi”, joka tehtäisiin tuulivoimalan toiminnanharjoittajan ja Irlannin ympäristöministerin välillä ja jossa sovittaisiin epävirallisen ympäristöanalyysin toteuttamisesta. Tällainen luonnos toimitettiin komissiolle 11.3.2015, ja Irlannin viranomaiset toimittivat siitä uuden version 7.3.2016.

31 Komissio totesi useaan otteeseen, ettei Irlanti voinut täyttää velvoitteitaan kyseisillä asiakirjoilla. Komission yksiköt ilmoittivat 29.11.2016 pidetyn kokouksen jälkeen Irlannin viranomaisille 15.12.2016 päivätyllä sähköpostilla, että allekirjoitetun yhteisymmärryspöytäkirjan lopullisen tekstin olisi saavuttava komissioon vuoden 2016 loppuun mennessä ja että muutoin komissio voisi saattaa asian uudelleen unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi alkuvuodesta 2017.

32 Irlanti lähetti komissiolle 22.12.2016 uuden version ”konseptiasiakirjasta” ja 2.12.2015 päivätyn ”puiteasiakirjan”. Saatekirjeessä Irlannin viranomaiset ilmoittivat, että nämä kaksi asiakirjaa oli määrä allekirjoittaa tammikuun 2017 loppuun mennessä.

33 Muun Irlannin viranomaisten kanssa käymänsä kirjeenvaihdon jälkeen komissio ilmoitti Irlannille 26.1.2018 päivätyllä kirjeellä, että ”konseptiasiakirjan” allekirjoittamisesta huolimatta se katsoi, ettei Irlanti edelleenkään noudattanut velvollisuuttaan panna 3.7.2008 annettu tuomio komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täysimääräisesti täytäntöön. Komissio väitti, että vaikka tämän tuomion julistamisesta oli kulunut yhdeksän vuotta, tuulivoimalan ympäristövaikutusten arvioinnissa ei ollut saatu aikaan mitään merkittävää edistymistä.

34 Irlanti myönsi 1.2.2018 päivätyssä kirjeessä, että keskustelut asian ratkaisemiseksi olivat jatkuneet jo useita vuosia. Samassa kirjeessä kyseinen jäsenvaltio kuitenkin väitti, että se oli ennen kyseisen täytäntöönpanon edellyttämien toimien toteuttamista odottanut komission huomautuksia asiakirjoista, jotka se oli sille toimittanut 22.12.2016 päivätyllä kirjeellään.

35 Komission mielestä Irlanti ei edelleenkään ollut pannut 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) tuomiolauselman 1 kohdan toista luetelmakohtaa täytäntöön, joten se nosti nyt käsiteltävän kanteen.

36 Nyt käsiteltävän asian menettelyn kirjallisen vaiheen päätyttyä komissio ilmoitti unionin tuomioistuimelle tämän kirjaamoon 1.4.2019 toimittamallaan kirjeellä Irlannin viranomaisilta 29.3.2019 saamastaan kirjeestä (jäljempänä 29.3.2019 päivätty kirje), josta ilmenee, että tuulivoimalan toiminnanharjoittaja on suostunut yhteistyöhön PDAA:ssa säädetyn ”korvaavan menettelyn” panemiseksi täytäntöön ”niin pian kuin mahdollista, jotta ympäristövaikutusten jälkiarvioinnin toteuttaminen voidaan varmistaa”. Myös Irlannin viranomaiset toimittivat tämän kirjeen unionin tuomioistuimen kirjaamoon 1.4.2019.

**Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen**

*Asianosaisten lausumat*

37 Komissio muistuttaa, että 3.7.2008 antamassaan tuomiossa komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) yhteisöjen tuomioistuin katsoi muun muassa, että Irlanti ei ollut noudattanut direktiivin 85/337 mukaisia velvoitteitaan siltä osin kuin se ei ollut toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että ennen tuulivoimalan rakentamista ja siihen liittyneitä toimintoja koskeneiden lupien myöntämistä ja töiden toteuttamista arvioidaan hankkeen ympäristövaikutukset. Komission mukaan Irlanti ei kiistä sitä, että sen on tämän noudattamatta jättämisen korjaamiseksi toteutettava konkreettisia toimenpiteitä.

38 Komissio katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä ei ollut määrittää mainitussa tuomiossa niitä erityisiä toimenpiteitä, joilla todettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen voitaisiin korjata. Sen mielestä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (tuomio 7.1.2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, 64 ja 65 kohta ja tuomio 28.2.2012, Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, 42, 43 ja 46 kohta) sitä vastoin ilmenee, että Irlanti on velvollinen poistamaan tuulivoimalan ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyönnistä aiheutuneet lainvastaiset seuraukset ja toteuttamaan kaikki tarvittavat toimenpiteet tämän laiminlyönnin korjaamiseksi. Joka tapauksessa on niin, että pelkät nyt käsiteltävässä asiassa toteutettujen kaltaiset valmistelevat toimenpiteet eivät ole riittäviä.

39 Argumentaationsa tueksi komissio vetoaa myös 26.7.2017 annettuun tuomioon Comune di Corridonia ym. (C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 35 kohta) ja 28.2.2018 annettuun tuomioon Comune di Castelbellino (C-117/17, EU:C:2018:129, 30 kohta), joissa komission mielestä vahvistetaan, että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tehtävänä on toteuttaa toimivaltansa rajoissa kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyönti voidaan korjata, esimerkiksi peruuttamalla tai keskeyttämällä lupa, joka jo on myönnetty, tällaisen arvioinnin suorittamiseksi. Unionin oikeus ei ole esteenä sille, että tilanteen saattamiseksi sääntöjenmukaiseksi tehdään ympäristövaikutusten arviointi, kunhan tietyt edellytykset täyttyvät.

40 Komission mielestä Irlanti teki oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana kaksi erilaista tämän tuomion 24 ja 29 kohdassa mainittua ehdotusta korjatakseen tuulivoimalan vaikutusten arvioinnin laiminlyönnin viemättä kuitenkaan niistä kumpaakaan konkreettisesti eteenpäin.

41 Yhtäältä kyseinen jäsenvaltio viittasi mahdollisuuteen toteuttaa epävirallinen arviointi. Sen suorittamiseksi ei kuitenkaan toteutettu mitään konkreettista toimenpidettä.

42 Toisaalta komissio väittää, että Irlanti on muuttanut lainsäädäntöään sellaisen menettelyn luomiseksi, jolla voidaan saattaa sääntöjenmukaisiksi luvat, jotka on myönnetty unionin oikeudesta johtuvan ympäristövaikutusten arviointivelvollisuuden vastaisesti. Komission mukaan kyseinen jäsenvaltio väittää kuitenkin nyt, että tätä PDAA:n XA osaan sisältyvää menettelyä voidaan soveltaa vain tulevaisuuden osalta ja että vaikka tuulivoimalan toiminnanharjoittaja on osittain julkisen yrityksen kokonaan omistama tytäryhtiö, sitä ei voida velvoittaa soveltamaan kyseistä menettelyä.

43 Komissio katsoo kuitenkin, että Irlanti on velvollinen peruuttamaan tai keskeyttämään kyseessä olevat luvat ja toteuttamaan korjaavan jälkiarvioinnin, vaikka nämä toimenpiteet vaikuttavat tuulivoimalan toiminnanharjoittajan saavutettuihin oikeuksiin. Tehokkuus- ja vastaavuusperiaatteet rajoittavat 17.11.2016 annetun tuomion Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882, 40 kohta) mukaisesti jäsenvaltion mahdollisuutta vedota tältä osin menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteeseen.

44 Lisäksi 14.6.2007 annetusta tuomiosta Medipac-Kazantzidis (C-6/05, EU:C:2007:337, 43 kohta) ilmenee komission mukaan, että tuulivoimalan toiminnanharjoittajan on noudatettava unionin direktiiveistä johtuvia velvoitteita silloin, kun se on julkisen vallan määräysvallassa olevan yksikön kokonaan omistama tytäryhtiö.

45 Komissio väittää lisäksi, että viivästys 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanossa ei voi olla oikeutettu. Oikeuskäytännön (tuomio 9.12.2008, komissio v. Ranska, C-121/07, EU:C:2008:695, 21 kohta) mukaan on niin, että vaikka SEUT 260 artiklassa ei täsmennetä sitä määräaikaa, jossa tuomio on pantava täytäntöön, tämä täytäntöönpano olisi aloitettava välittömästi ja saatettava loppuun niin pian kuin mahdollista. Nyt käsiteltävässä asiassa on katsottava, että kyseisen jäsenvaltion pitkittynyttä toimimattomuutta ei voida oikeuttaa kyseessä olevan problematiikan monitahoisuudella eikä myöskään väitteellä, jonka mukaan Irlannin ja komission välinen yhteydenpito olisi katkennut vuoden 2016 lopulla. Komissio muistuttaa lisäksi ilmoittaneensa, että joulukuu 2016 oli lopullinen takaraja 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanolle.

46 Vastauksessaan komissio väittää, ettei Irlanti ole vieläkään toteuttanut tuulivoimalan ympäristövaikutusten arviointia tilanteen saattamiseksi sääntöjenmukaiseksi. Sen mielestä kyseinen jäsenvaltio ei siis ole toteuttanut tarvittavia vähimmäistoimenpiteitä 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) panemiseksi täytäntöön.

47 Irlanti vaatii komission kanteen hylkäämistä.

48 Tämän jäsenvaltion mielestä 3.7.2008 annetusta tuomiosta komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) ja tähän tuomioon johtanutta asiaa koskeneesta asiakirja-aineistosta ilmenee, että mainitun tuomion tuomiolauselman 1 kohdan molemmat luetelmakohdat koskivat todellisuudessa vain yhtä ja samaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä, nimittäin direktiivin 85/337 täysimääräisen täytäntöönpanon laiminlyöntiä. Niinpä tämän direktiivin täytäntöönpanon lisäksi ei ollut tarpeen toteuttaa erityisiä toimenpiteitä tuulivoimalan osalta.

49 Irlanti väittää lisäksi, että komissio on jättänyt kannekirjelmässään erittelemättä ne erityiset toimenpiteet, jotka Irlannin edellytetään toteuttavan pannakseen kyseisen tuomion täytäntöön sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta.

50 Irlanti katsoo myös, ettei kyseisellä tuomiolla kumottu tai todettu pätemättömiksi lupia, jotka oli vuosina 1998–2003 myönnetty tuulivoimalan rakentamista varten. EY 226 artiklaan, josta on tullut SEUT 258 artikla, perustuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne ei voi vaikuttaa kolmansien saavuttamiin oikeuksiin etenkään silloin, kun näitä kolmansia ei kuulla kyseisessä yhteydessä.

51 Kansallisen hallintopäätöksen kumoamisen mahdollistavat yksityiskohtaiset säännöt kuuluvat Irlannin mukaan jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden piiriin. Mainitussa 3.7.2008 annetussa tuomiossa komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380, 59 kohta) vahvistetaan, että velvollisuutta korjata ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyönti rajoittavat kussakin jäsenvaltiossa sovellettavat menettelysäännöt. Irlannissa rakennusluvan voi kumota vain High Court (ylempi piirituomioistuin, Irlanti) sellaisen suoran kanteen perusteella, joka siinä on nostettu kyseistä tarkoitusta varten.

52 Irlanti väittää tältä osin, että 17.11.2016 annetusta tuomiosta Stadt Wiener Neustadt (C-348/15, EU:C:2016:882) ilmenee, että tiettyjen edellytysten täyttyessä jäsenvaltiot voivat asettaa määräaikoja, joita sovelletaan yhdyskuntasuunnittelun alalla tehtyihin päätöksiin kohdistettuun muutoksenhakuun. Ennen PDAA:n antamista voimassa olleen Irlannin prosessioikeuden mukaan rakennusluvan kumoamista oli vaadittava kahden kuukauden määräajassa. PDAA:n mukaan taas tämä määräaika on kahdeksan viikkoa. Niinpä tuulivoimalan rakentamista varten myönnetyistä luvista on tullut lainvoimaisia.

53 Irlanti väittää, että tästä syystä nyt käsiteltävän asian tilanne poikkeaa niiden asioiden tilanteista, jotka johtivat 26.7.2017 annettuun tuomioon Comune di Corridonia ym. (C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589) ja 28.2.2018 annettuun tuomioon Comune di Castelbellino (C-117/17, EU:C:2018:129), joihin komissio viittaa. Irlannin mukaan näissä tuomioissa esitetystä tosiseikastokuvauksesta ilmenee, että kansallinen tuomioistuin tosiaankin kumosi kyseessä olleet luvat. Ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisvelvollisuuteen liittyneet kysymykset nostettiin esiin juuri kyseisten kumoamisten jälkeisessä menettelyssä, joka koski uusien lupien myöntämistä kyseessä olleisiin hankkeisiin.

54 Irlannin mukaan nyt käsiteltävä asia eroaa myös asiasta, joka oli taustalla 7.1.2004 annetussa tuomiossa Wells (C-201/02, EU:C:2004:12), joka annettiin ennakkoratkaisupyynnöstä oikeusriidassa, joka koski asetetussa määräajassa riitautettua kansallista lupaa. Sen mielestä yhteisöjen tuomioistuin toteaa siinä, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tarkastaa, mahdollistaako kansallinen oikeus sen, että jo myönnetty lupa peruutetaan tai keskeytetään. Lisäksi se väittää yhteisöjen tuomioistuimen vahvistaneen 12.2.2008 antamassaan tuomiossa Kempter (C-2/06, EU:C:2008:78), että kun kyse on lainvoimaisesta hallintopäätöksestä, unionin oikeudessa ei edellytetä, että kansallinen viranomainen olisi lähtökohtaisesti velvollinen peruuttamaan kyseisen päätöksen.

55 Irlanti katsoo myös, että kun kyse on rakennusluvista, jotka eivät enää voi olla tuomioistuinvalvonnan kohteena, luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteita sekä tällaisten lupien haltijoiden omistusoikeutta on kunnioitettava.

56 Irlannin mielestä myönnettyjen lainvoimaisiksi tulleiden lupien peruuttaminen olisi nyt käsiteltävässä asiassa oikeusvarmuuden periaatteen vastaista. Irlanti ei siis ole velvollinen kumoamaan tai peruuttamaan niitä. Se ei sitäkään suuremmalla syyllä ole myöskään velvollinen toteuttamaan jälkikäteen ympäristövaikutusten arviointia PDAA:n asian kannalta merkityksellisten säännösten perusteella.

57 Irlanti väittää toissijaisesti, että se on nyt noudattanut 3.7.2008 annetusta tuomiosta komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) johtuvia velvoitteita, koska se on toteuttanut toimenpiteitä, jotta Derrybrienissä suoritettaisiin epävirallinen voimassa olevan oikeudellisen kehyksen ulkopuolella toteutettava arviointi. Irlannin ja komission välisen yhteistoiminnan historia, sellaisena kuin se esitetään kannekirjelmässä, on osoitus Irlannin hallituksen vilpittömästä mielestä tässä yhteydessä.

58 Tämän argumentin tueksi Irlanti vetoaa muun muassa siihen, että Irlannin hallitus laati ”konseptiasiakirjan” yhteisymmärryksessä tuulivoimalahankkeen toteuttajan kanssa. Kyseisen asiakirjan mukaan hankkeen toteuttajan olisi valmisteltava puiteasiakirjaa noudattaen ympäristöselvitys, johon olisi sisällyttävä mahdollisia lieventämistoimia. Kyseisessä asiakirjassa todetaan myös, että mainitusta selvityksestä järjestetään jonkinlainen julkinen kuuleminen.

59 Irlannin mielestä tällaisen prosessin käynnistäminen merkitsee 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) riittävää täytäntöönpanoa, koska on niin, että toisin kuin direktiivin 85/337 täysimääräinen täytäntöönpano, joka kuului kokonaisuudessaan Irlannin viranomaisten määräysvaltaan, hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttaminen edellyttää tosiasiallisesti kolmansien osallistumista.

60 Irlanti väittää vieläkin toissijaisemmin, että se on noudattanut velvoitteitaan viimeistään sinä päivänä, joka nyt käsiteltävässä asiassa vahvistetaan mahdolliseksi istuntopäiväksi unionin tuomioistuimessa.

61 Lisäksi on niin, että tuulivoimalan ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamiseksi tarvittavan menettelyn kesto liittyy siihen, ettei komissio reagoinut ”konseptiasiakirjan”, jolla oli tarkoitus valmistella tuulivoimalan ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamista, uuden version toimittamiseen 22.12.2016. Irlannin viranomaiset odottivat kyseisen asiakirjan muodollista hyväksymistä. Joka

tapauksessa on katsottava, ettei jäsenvaltiota voida rangaista siitä, että se on käyttänyt tarvittavan ajan eritelläkseen unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanon kannalta asianmukaiset toimenpiteet, tai siitä, että se on epäonnistunut niiden erittelyssä.

62 Istunnossa Irlanti vahvisti, ettei se enää suunnittele tuulivoimalan ympäristövaikutusten epävirallisen arvioinnin toteuttamista. Kuten 29.3.2019 päivätystä kirjeestä ilmenee, se väittää nyt, että tuulivoimalan toiminnanharjoittaja on suostunut yhteistyöhön PDAA:n XA osassa säädetyn sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn aloittamiseksi. Tässä yhteydessä toteutetaan direktiivin 85/337 mukainen ympäristövaikutusten arviointi mahdollisimman pian.

63 Irlanti täsmensi vastauksena unionin tuomioistuimen istunnossa esittämiin kysymyksiin, että tuulivoimalan toiminnanharjoittajan muodollinen suostumus puuttuu vielä. Ei ole myöskään päätetty, hakeeko viimeksi mainittu PDAA:n 177 C §:n mukaista korvaavaa lupaa itse vai aloittavatko toimivaltaiset viranomaiset sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn PDAA:n 177 B §:n nojalla itse omasta aloitteestaan.

### *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

#### *Alustavat huomautukset*

64 Nyt käsiteltävässä SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla nostamassaan kanteessa komissio väittää, ettei Irlanti ole noudattanut 3.7.2008 annettua tuomiota komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) siltä osin kuin kyse on vain jälkimmäisestä kanneperusteesta, joka sisältyy tämän tuomion tuomiolauselman 1 kohdan toiseen luetelmakohtaan. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tältä osin, ettei Irlanti ollut noudattanut direktiivin 85/337 2 ja 4 artiklan sekä 5–10 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä varmistaakseen, että ennen kuin kyseisen tuulivoimalan rakentamiseen ja siihen liittyneisiin toimintoihin myönnettiin luvat ja ennen kuin työt toteutettiin, niistä olisi tehty hankkeen ympäristövaikutusten arviointi kyseisen direktiivin 5–10 artiklan mukaisesti.

#### *Kanteen tutkittavaksi ottaminen*

65 Siltä osin kuin Irlanti väittää pääasiallisesti, että komissio on jättänyt määrittämättä kanteensa kohteen ja yksilöimättä toimenpiteet, jotka ovat tarpeen 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) panemiseksi täytäntöön sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta, on katsottava, että se tosiasiassa väittää, ettei nyt käsiteltävä kanne täytä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

66 Komissio väittää tältä osin kannekirjelmässään, että 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) panemiseksi täytäntöön sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta Irlannin olisi poistettava tuulivoimalan ympäristövaikutusten ennakkoarvioinnin toteuttamista koskevan velvollisuuden laiminlyönnistä aiheutuvat lainvastaiset seuraukset ja aloitettava tätä varten menettely kyseessä olevan hankkeen saattamiseksi sääntöjenmukaiseksi. Tähän menettelyyn olisi sisällyttävä direktiivin 85/337 vaatimusten mukainen kyseisen hankkeen ympäristövaikutusten arviointi.

67 Niinpä Irlanti arvostelee komissiota virheellisesti siitä, ettei tämä ole määrittänyt 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä eikä tästä syystä täsmentänyt riittävästi kanteensa kohdetta.

68 Niinpä on katsottava, että Irlannin väitteet eivät ole omiaan vaikuttamaan nyt käsiteltävän kanteen tutkittavaksi ottamiseen.

*Asiakysymys*

69 Irlannin mielestä nyt käsiteltävä kanne ei ole perusteltu, koska direktiivin 85/337 täytäntöönpanon lisäksi ei ole tarpeen toteuttaa erityisiä toimenpiteitä tuulivoimalan osalta ja koska muun muassa lupien, jotka tämän voimalan toiminnanharjoittajalle on myönnetty ja joista on tullut lainvoimaisia, peruuttaminen ei ole Irlannin kansallisen oikeuden mukaan mahdollista.

70 Komissio sitä vastoin katsoo, että Irlanti on velvollinen – kuten tämän tuomion 66 kohdassa muistutettiin – poistamaan todetusta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä aiheutuvat lainvastaiset seuraukset ja toteuttamaan sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn yhteydessä tuulivoimalan ympäristövaikutusten sellaisen arvioinnin, joka on kyseisen direktiivin vaatimusten mukainen.

71 Niinpä on tutkittava velvoitteet, jotka jäsenvaltiolla on silloin, kun hankkeelle on myönnetty lupa direktiivissä 85/337 säädetyn, hankkeen ympäristövaikutusten ennakkoarviointia koskevan velvollisuuden vastaisesti, ja erityisesti silloin, kun lupaa ei ole riitautettu kansallisessa laissa säädetyssä määräajassa, jolloin siitä on tullut kansallisessa oikeusjärjestyksessä lainvoimainen.

72 Tältä osin on palautettava mieleen, että direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivin 4 artiklassa, luettuna yhdessä saman direktiivin liitteen I tai liitteen II kanssa, tarkoitetut hankkeet, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia, on ennen luvan myöntämistä arvioitava tällaisten vaikutusten osalta (tuomio 7.1.2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, 42 kohta).

73 Se, että tällainen arviointi on suoritettava ensin, on perusteltua sen takia, että on tarpeen, että toimivaltaiset viranomaiset ottavat päätöksentekoprosessissa ympäristövaikutukset huomioon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kaikessa teknisessä suunnittelussa ja päätöksenteossa estääkseen pilaantumisen ja haittojen syntymisen alkulähteillä sen sijaan, että niiden vaikutuksia yritetään torjua myöhemmin (tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti, C-215/06, EU:C:2008:380, 58 kohta ja tuomio 26.7.2017, Comune di Corridonia ym., C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 33 kohta).

74 Direktiivissä 85/337 ei sen sijaan ole annettu säännöksiä tällaisen ennakkoarviota koskevan velvollisuuden rikkomisen seurauksista (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, Comune di Corridonia ym., C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 34 kohta).

75 SEU 4 artiklan 3 kohdassa määrätyn vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaan jäsenvaltioiden on kuitenkin poistettava lainvastaiset seuraukset, jotka aiheutuvat kyseisestä unionin oikeuden rikkomisesta. Tällainen velvollisuus on asianomaisen jäsenvaltion kullakin elimellä ja muiden muassa kansallisilla viranomaisilla, joiden on toimivaltansa rajoissa ryhdyttävä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin sen korjaamiseksi, että ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu, esimerkiksi peruuttamalla jo myönnetty lupa tai lykkäämällä sitä sellaisen arvioinnin tekemistä varten (ks. vastaavasti tuomio 7.1.2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, 64 kohta ja tuomio 26.7.2017, Comune di Corridonia ym., C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 35 kohta).

76 Siltä osin kuin kyse on mahdollisuudesta saattaa tällainen laiminlyönti sääntöjenmukaiseksi jälkikäteen, direktiivi 85/337 ei ole esteenä sille, että kansallisilla säännöksillä sallitaan tietyissä tapauksissa unionin oikeuden vastaisten menettelyjen tai toimien saattaminen sääntöjenmukaisiksi, kunhan tällainen mahdollisuus ei tarjoa asianomaisille tilaisuutta kiertää unionin oikeuden sääntöjä tai vapauta niitä niiden soveltamisesta ja kunhan se pysyy poikkeuksellisena (tuomio 26.7.2017, Comune di Corridonia ym., C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 37 ja 38 kohta).

77 Tällaisen sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn yhteydessä laitoksen toteuttamisen ja käyttöön ottamisen jälkeen tehty arviointi ei voi koskea pelkästään laitoksen tulevaisuudessa aiheutuvia ympäristövaikutuksia vaan siinä on otettava huomioon myös laitoksen toteuttamisesta alkaen aiheutuneet ympäristövaikutukset (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, Comune di Corridonia ym., C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 41 kohta).

78 Direktiivi 85/337 on sitä vastoin esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka nojalla kansalliset viranomaiset voivat muissakin kuin toteen näytetyissä poikkeustapauksissa hyväksyä hankkeen sellaisen saattamisen sääntöjenmukaiseksi, jolla on samat vaikutukset kuin ennakkoluvalla, joka myönnetään kyseisen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan ja 4 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti toteutetun ympäristövaikutusten arvioinnin jälkeen (ks. vastaavasti tuomio 3.7.2008, komissio v. Irlanti, C-215/06, EU:C:2008:380, 61 kohta; tuomio 17.11.2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, 37 kohta ja tuomio 26.7.2017, Comune di Corridonia ym., C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 39 kohta).

79 Kyseinen direktiivi on esteenä myös lainsäädäntötoimelle, joka mahdollistaisi lisäarviointia edellyttämättä ja muissakin kuin erityisessä poikkeustilanteessa sen, että hankkeeseen, johon olisi pitänyt soveltaa direktiivin 85/337 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ympäristövaikutusten arviointia, katsotaan sovelletun tällaista arviointia (ks. vastaavasti tuomio 17.11.2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, 38 kohta).

80 Direktiivi 85/337 on samoin esteenä sille, että hankkeiden, joita koskevaan lupaan ei voida enää suoraan hakea muutosta kansallisessa lainsäädännössä oikeussuojakeinojen käyttämiselle säädetyn määräajan päättymisen vuoksi, katsottaisiin yksinkertaisesti saaneen laillisesti luvan ympäristövaikutusten arviointia koskevan velvollisuuden osalta (tuomio 17.11.2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, 43 kohta).

81 Nyt käsiteltävässä asiassa on riidatonta, että heinäkuussa 2010 toteuttamansa lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä Irlanti sisällytti lainsäädäntöönsä menettelyn ympäristövaikutusten arviointivelvollisuuden vastaisesti luvan saaneiden hankkeiden saattamiseksi sääntöjenmukaisiksi. Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että tätä menettelyä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä säädetään PDAA:n XA osassa, jonka säännökset on annettu 3.7.2008 annetusta tuomiosta komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) johtuvien vaatimusten noudattamiseksi.

82 Niinpä yhtäältä PDAA:n XA osan 177 B §:n 1 momentissa ja 2 momentin b kohdassa säädetään, että jos hankkeeseen, josta oli velvollisuus tehdä ympäristövaikutusten arviointi, liittyvä lupa on ”Euroopan unionin tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla” todettu lainvastaisesti myönnetyksi, toimivaltaisen viranomaisen on annettava hankkeen toteuttajalle tiedoksi kirjallinen lausunto, jossa tämä määrätään hakemaan korvaavaa lupaa. PDAA:n XA osan 177 B §:n 2 momentin c kohdassa täsmennetään, että kyseisessä lausunnossa hankkeen toteuttaja määrätään antamaan samanaikaisesti hakemuksensa jättämisen kanssa korjaava ilmoitus ympäristövaikutuksista (”remedial environmental impact statement”).

83 Toisaalta PDAA:n XA osan 177 C §:ssä annetaan samoissa olosuhteissa hankkeen, jolle on myönnetty lupa ympäristövaikutusten ennakkoarviointia koskevan velvollisuuden vastaisesti, toteuttajalle mahdollisuus hakea sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn aloittamista. Jos hankkeen toteuttajan hakemus hyväksytään, sen on toimitettava PDAA:n XA osan 177 D §:n 7 momentin b kohdan mukaisesti korjaava ilmoitus ympäristövaikutuksista.

84 On kuitenkin niin, että SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuvan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen arvioinnin kannalta ratkaisevana ajankohtana, nimittäin mainitun määräyksen nojalla annetussa virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymishetkenä (ks. vastaavasti tuomio 11.12.2012, komissio v. Espanja, C-610/10, EU:C:2012:781, 67 kohta) eli – kuten tämän tuomion 26 kohdassa mainitussa 22.3.2010 päivätyssä virallisessa huomautuksessa todetaan – toukokuun 2010

lopussa, Irlanti ei ollut toteuttanut uutta tuulivoimalan ympäristövaikutusten arviointia kyseessä olevien lupien sääntöjenmukaisiksi saattamisen yhteydessä eikä siis ollut ottanut huomioon 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) oikeusvoimaa sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta.

85 Irlanti kuitenkin väitti istunnossa, että tuulivoimalan rakentamista varten myönnettyjen lupien osalta se ei loppujen lopuksi voisi soveltaa sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevaa menettelyä omasta aloitteestaan. Se toteaa nimittäin, että sen jälkeen, kun se käynnisti tämän menettelyn PDAA:n XA osan 177 B §:n mukaisesti, tältä osin toimivaltaiset kunnalliset viranomaiset ovat lopettaneet kyseisen menettelyn. Vaikka nämä viranomaiset ovat valtion ilmentymä, ne ovat riippumattomia ja jäävät siis Irlannin hallituksen määräysvallan ulkopuolelle.

86 Irlanti väittää samoin, ettei se voisi pakottaa tuulivoimalan toiminnanharjoittajaa hakemaan PDAA:n XA osan 177 C §:n mukaista korvaavaa lupaa. Tämä toiminnanharjoittaja kyllä on osittain julkisen yrityksen, jonka osuuksista 90 prosenttia on Irlannin omistuksessa, kokonaan omistama tytäryhtiö. Se on kuitenkin riippumaton toimintansa päivittäisessä hallinnoinnissa.

87 Irlanti väittää myös, että oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteet ovat esteenä sille, että perutaan nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien lupien kaltainen hallintopäätös, josta ei kanteen nostamisen määräajan päättymisen takia voida enää nostaa suoraa kannetta ja josta on siis tullut lainvoimainen.

88 Nämä Irlannin argumentit on kuitenkin hylättävä.

89 Aluksi on palautettava mieleen, että hyvin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio ei voi sisäisen oikeusjärjestyksensä oikeussääntöihin, toimintatapoihin tai tilaan vetoamalla perustella sitä, ettei se ole noudattanut unionin oikeuden mukaisia velvoitteita (tuomio 2.12.2014, komissio v. Kreikka, C-378/13, EU:C:2014:2405, 29 kohta ja tuomio 24.1.2018, komissio v. Italia, C-433/15, EU:C:2018:31, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tästä seuraa, että Irlanti ei voi 3.7.2008 annetusta tuomiosta komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) johtuvien velvoitteiden täytäntöönpanon laiminlyönnin perustelemiseksi vedota PDAA:n XA osan 177 B §:n ja 177 C §:n kaltaisiin kansallisiin säännöksiin, joissa rajoitetaan mahdollisuuksia käynnistää sääntöjenmukaiseksi saattamista koskeva menettely, jonka Irlanti on sisällyttänyt kansalliseen lainsäädäntöönsä juuri kyseisen tuomion täytäntöönpanon varmistamiseksi.

90 Joka tapauksessa siitä väitteestä, jonka mukaan kyseiselle jäsenvaltiolle on mahdotonta velvoittaa toimivaltaisia kunnallisia viranomaisia käynnistämään Irlannin lainsäädännössä säädettyä sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevaa menettelyä, on muistutettava, että tämän tuomion 75 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan kyseisen jäsenvaltion kunkin elimen ja muiden muassa näiden kunnallisten viranomaisten on toimivaltansa rajoissa ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimenpiteisiin tuulivoimalan ympäristövaikutusten arvioinnin laiminlyönnin korjaamiseksi.

91 Siltä osin kuin kyse on tuulivoimalan toiminnanharjoittajan toimimattomuudesta tai jopa sen kieltäytymisestä aloittaa PDAA:n XA osan 177 C §:ssä säädetty sääntöjenmukaiseksi saattamista koskeva menettely, on riittävää viitata mutatis mutandis tämän tuomion 89 kohdassa esitettyyn, koska kyseinen toiminnanharjoittaja on Irlannin määräysvallassa. Niinpä kyseistä toiminnanharjoittajaa on pidettävä mainitun jäsenvaltion ilmentymänä, jonka on noudatettava unionin direktiiveistä johtuvia velvoitteita, kuten komissio on perustellusti todennut (tuomio 14.6.2007, Medipac-Kazantzidis, C-6/05, EU:C:2007:337, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

92 Siitä Irlannin argumentista, jonka mukaan oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteet olisivat esteenä tuulivoimalan toiminnanharjoittajalle lainvastaisesti myönnettyjen lupien peruuttamiselle, on palautettava mieleen yhtäältä, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely perustuu siihen, että jäsenvaltion on objektiivisesti todettu jättäneen noudattamatta perussopimuksen

tai johdetun oikeuden toimen mukaisia velvoitteitaan, ja toisaalta, että vaikka laiton toimi on peruutettava kohtuullisessa ajassa ja että on otettava huomioon se, missä määrin asianomainen on mahdollisesti voinut luottaa toimen laillisuuteen, laittoman toimen peruuttaminen on tästä huolimatta lähtökohtaisesti sallittua (tuomio 4.5.2006, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, C-508/03, EU:C:2006:287, 67 ja 68 kohta).

93 Irlanti ei siis voi vedota oikeusvarmuuteen eikä asianomaisella toimijalla saavutettujen oikeuksien osalta olevaan luottamuksensuojaan vastustaakseen sen objektiivisen toteamuksen seurauksia, että se ei ole noudattanut direktiivin 85/337 mukaisia velvollisuuksiaan arvioida tiettyjen hankkeiden ympäristövaikutuksia (ks. vastaavasti tuomio 4.5.2006, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta, C-508/03, EU:C:2006:287, 69 kohta).

94 Joka tapauksessa Irlanti tyytyy toteamaan, että PDAA:ssa säädetyn kahden kuukauden tai kahdeksan viikon määräajan päätyttyä kyseessä olleista luvista ei enää voitu nostaa suoraa kannetta eivätkä kansalliset viranomaiset voi kyseenalaistaa niitä.

95 Tällaisella argumentaatiolla Irlanti kuitenkin jättää huomiotta tämän tuomion 80 kohdassa mainitun unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, jonka mukaan hankkeiden, joita koskevaan lupaan ei voida enää suoraan hakea muutosta kansallisessa lainsäädännössä oikeussuojakeinojen käyttämiselle säädetyn määräajan päättymisen vuoksi, ei voida katsoa yksinkertaisesti saaneen laillisesti lupaa ympäristövaikutusten arviointia koskevan velvollisuuden osalta.

96 On vielä huomattava, että vaikkei voidakaan sulkea pois sitä, että asianomaisen laitoksen toteuttamisen ja käyttöönoton jälkeen suoritettu arviointi sen laiminlyönnin korjaamiseksi, ettei laitoksen ympäristövaikutuksia arvioitu ennen lupien myöntämistä, voi johtaa joko lupien peruuttamiseen tai niiden muuttamiseen, tämä toteamus ei vaikuta unionin oikeuden vastaiseksi osoittautuneen jäsenvaltion säännöstön mukaisesti toimineen taloudellisen toimijan mahdolliseen oikeuteen hakea tältä valtiolta kansallisen säännöstön nojalla korvausta vahingosta, joka sille on aiheutunut kyseisen valtion toimista ja laiminlyönneistä.

97 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että Irlanti ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta.

## Rahamääräiset seuraamukset

### *Asianosaisten lausumat*

98 Komission mielestä Irlanti ei edelleenkään ole noudattanut 3.7.2008 annettua tuomiota komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380), joten komissio vaatii, että kyseinen jäsenvaltio velvoitetaan maksamaan 1 343,20 euron kiinteämääräinen hyvitys kerrottuna niiden päivien lukumäärällä, jotka ovat kuluneet mainitun tuomion antamispäivän ja joko sen päivän välillä, jona Irlanti panee kyseisen tuomion täytäntöön, tai nyt käsiteltävässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivän välillä, jos tämä viimeksi mainittu päivä edeltää 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanopäivää, siten, että kiinteämääräisen hyvityksen vähimmäismäärä on 1 685 000 euroa.

99 Se vaatii myös, että Irlanti velvoitetaan maksamaan uhkasakkoa 12 264 euroa päivässä nyt käsiteltävässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivästä siihen päivään saakka, jona Irlanti panee täytäntöön 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380).

100 Komissio viittaa 12.12.2005 antamaansa tiedonantoon SEC(2005) 1658, jonka otsikko on ”[SEUT 260] artiklan soveltaminen”, sellaisena kuin se on päivitettynä sen 15.12.2017 antamalla tiedonannolla, jonka otsikko on ”Komission unionin tuomioistuimelle rikkomusmenettelyn yhteydessä ehdottamien kiinteämääräisten hyvitysten ja uhkasakkojen laskennassa käytettävien tietojen päivittäminen” (EUVL 2017, C 431, s. 3), ja ehdottaa, että päivittäisen uhkasakon määrä määritettäisiin kertomalla uhkasakon kiinteä vakiomäärä, joka on 700 euroa, rikkomisen vakavuuteen perustuvalla kertoimella 2 asteikolla 1–20 ja rikkomisen kestoon perustuvalla kertoimella 3 eli enimmäiskertoimella. Saatu tulos kerrottaisiin tekijällä n, joka on Irlannin osalta 2,92. Kiinteämääräisen hyvityksen laskennan osalta vakiomäärä on 230 euroa päivältä, ja komissio ehdottaa, että se kerrottaisiin vakavuuskertoimella 2 ja tekijällä n, joka on 2,92. Saatu kokonaismäärä kerrottaisiin niiden päivien lukumäärällä, joiden ajan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut.

101 Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vakavuudesta komissio katsoo, että huomioon on otettava ympäristövaikutusten arvioinnin tavoitteet, sellaisena kuin tästä arvioinnista säädetään direktiivissä 85/337, tosiseikat, jotka yhteisöjen tuomioistuin vahvisti 3.7.2008 antamansa tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) 102 ja 104 kohdassa, sekä tuulivoimalan rakentamiseen liittynyt maanvyörymä, joka aiheutti merkittäviä ympäristövahinkoja.

102 Lisäksi komissio katsoo, että eräät unionin tuomioistuimen käsiteltäviksi saatetut asiat osoittavat, että Irlanti on jo useaan otteeseen rikkonut direktiiviä 85/337. Vaikka kyseinen jäsenvaltio on tällä välin pannut tämän direktiivin täytäntöön, se ei komission mukaan ole kuitenkaan saanut aikaan mitään sellaista edistymistä, joka voisi korjata kyseessä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen, joka on jatkunut erityisen pitkän ajan.

103 Rikkomisen kestosta komissio korostaa, että sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevien toimenpiteiden toteuttaminen on yksinomaan Irlannin vastuulla eikä riipu komission kannasta. Irlannin olisi pitänyt toteuttaa tällaiset toimenpiteet mahdollisimman nopeasti.

104 Irlanti katsoo, että se on nyt käsiteltävässä asiassa jo noudattanut 3.7.2008 annettua tuomiota komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380), koska se on toteuttanut määräysvaltansa piiriin kuuluvat toimenpiteet laatimalla ”konseptiasiakirjan”, jonka mukaan tuulivoimalan toiminnanharjoittaja toteuttaa tämän voimalan ympäristövaikutusten arvioinnin.

105 Se, että tietty aika oli tarpeen tämän asiakirjan laatimiseksi, ei Irlannin mielestä merkitse jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä, koska yhteydenpidot komission kanssa olivat välttämättömiä kyseisen asiakirjan sisällön määrittämiseksi.

106 Lisäksi Irlanti toteaa, ettei komission kannekirjelmässä eritellä toimenpiteitä, joiden toteuttaminen on tarpeen 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöön panemiseksi sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta. Uhkasakon vahvistamisen tavoitteena juuri on kyseisen tuomion täytäntöönpano.

107 Irlanti katsoo joka tapauksessa, että nyt käsiteltävän asian olosuhteet poikkeavat – tämän tuomion 53 kohdassa mieleen palautetusta syystä – olosuhteista, jotka olivat taustalla 26.7.2017 annetussa tuomiossa Comune di Corridonia ym. (C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589) ja 28.2.2018 annetussa tuomiossa Comune di Castelbellino (C-117/17, EU:C:2018:129). Jos unionin tuomioistuin kuitenkin katsoisi, että nämä tuomiot tukevat komission argumentaatiota, ne olisivat ristiriidassa asiaa koskevan oikeuskäytännön kanssa. Niinpä mitään seuraamusta ei ole määrättävä mahdollisesta rikkomisesta, joka olisi tapahtunut heinäkuuta 2017 edeltäneellä ajanjaksolla.

108 Irlanti muistuttaa lisäksi, että komission tiedonannot eivät sido unionin tuomioistuinta ja että tämän viimeksi mainitun on vahvistettava asianmukainen ja oikeasuhteinen seuraamus. Nyt käsiteltävä asia on kertaluonteinen ja epätavallinen, mikä unionin tuomioistuimen on otettava huomioon, kun se määrittää rahamääräisten seuraamusten määrän.

109 Rikkomisen vakavuudesta Irlanti katsoo, että olisi sovellettava vähimmäiskerrointa, kun erityisesti direktiivin 85/337 täysimääräinen täytäntöönpano, Irlannin osoittama vilpitön mieli sekä nyt käsiteltävän asian tosiasialliset ja oikeudelliset vaikeudet otetaan huomioon. On otettava huomioon myös edistys, jonka Irlanti on saanut aikaan velvoitteidensa täytäntöönpanossa, ja se, ettei ole näytetty toteen, että maanvyörymä Derrybrienissä liittyi tuulivoimalan rakentamiseen. Lisäksi Irlanti väittää tehneensä komission kanssa rakentavaa yhteistyötä ja pyrkineensä päättäväisesti ratkaisemaan kyseessä olevat ongelmat. Joulukuun 2016 ja lokakuun 2017 välillä kulunut aika johtui pelkästä väärinkäsityksestä Irlannin ja komission välillä, eikä se ole osoitus puutteellisesta yhteistyöstä.

110 Kun otetaan huomioon nyt käsiteltävän asian erityispiirteet ja vaikeudet sellaisen sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan mekanismin käyttöönotossa, joka olisi oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden mukainen, myöskään rikkomisen kestoon perustuvan kertoimen soveltaminen ei ole Irlannin mielestä tarkoituksenmukaista.

### *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

111 Aluksi on muistutettava, että unionin tuomioistuimen on päätettävä kussakin asiassa sen käsiteltäväksi saatettuun tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella ja sen mukaisesti, minkä verran sen mielestä tarvitaan taivuttelua ja ennaltaehkäisevyyttä, niistä rahamääräisistä seuraamuksista, jotka ovat asianmukaisia erityisesti vastaavien unionin oikeuden rikkomisten toistumisen ehkäisemiseksi (tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 107 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

#### *Kiinteämääräinen hyvitys*

112 Aluksi on palautettava mieleen, että unionin tuomioistuin on sille kyseessä olevalla alalla myönnettyä harkintavaltaa käyttäessään toimivaltainen määräämään kumulatiivisesti uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen (tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 153 kohta).

113 Kiinteämääräisen hyvityksen maksamiseen velvoittaminen ja hyvityksen mahdollisen määrän vahvistaminen on tehtävä kussakin yksittäistapauksessa kaikkien niiden asian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, jotka liittyvät sekä todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen piirteisiin että sen jäsenvaltion asenteeseen, jota SEUT 260 artiklan nojalla aloitettu menettely koskee. Kyseisellä määräyksellä annetaan tältä osin unionin tuomioistuimelle laaja harkintavalta päättää tällaisen seuraamuksen määräämisestä tai määräämättä jättämisestä ja määrittää tarvittaessa sen suuruus (tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 154 kohta).

114 Lisäksi unionin tuomioistuimen on harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava kyseisen kiinteämääräisen hyvityksen määrä siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa rikkomiseen. Merkityksellisiin tekijöihin kuuluvat tältä osin muun muassa todetun rikkomisen vakavuuden, sen ajanjakson pituuden, jona rikkominen on jatkunut sen toteavan tuomion julistamispäivästä alkaen, sekä kyseessä olevan jäsenvaltion maksukyvyn kaltaiset seikat (ks. vastaavasti tuomio 2.12.2014, komissio v. Italia, C-196/13, EU:C:2014:2407, 117 ja 118 kohta ja tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 156, 157 ja 158 kohta).

115 Ensinnäkin rikkomisen vakavuudesta on muistutettava, että ympäristönsuojelun tavoite on eräs unionin päätavoitteista ja luonteeltaan läpäisevä ja perustavanlaatuinen (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2012, Inter-Environnement Wallonie ja Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

116 Ympäristövaikutusten arviointi, sellaisena kuin siitä säädetään direktiivissä 85/337, on yksi ympäristönsuojelun perusmekanismeista siltä osin kuin sen avulla voidaan – kuten tämän tuomion 73 kohdassa muistutettiin – estää pilaantuminen ja haittojen syntyminen alkulähteillä sen sijaan, että niiden vaikutuksia yritetään torjua myöhemmin.

117 Tämän tuomion 75 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan on niin, että ympäristövaikutusten arviointivelvollisuuden laiminlyönnin tapauksessa unionin oikeus edellyttää, että jäsenvaltiot ainakin poistavat laiminlyönnistä aiheutuvat lainvastaiset seuraukset (ks. vastaavasti tuomio 26.7.2017, Comune di Corridonia ym., C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, 35 kohta).

118 Kuten tämän tuomion 23–36 kohdasta ilmenee, 3.7.2008 annetussa tuomiossa komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) tehdystä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen – jossa on kyse siitä, ettei ole noudatettu velvollisuutta toteuttaa ympäristövaikutusten arviointi ennen luvan myöntämistä tuulivoimalalle ja tämän voimalan rakentamista – toteamisesta on kulunut yli yksitoista vuotta eikä Irlanti ole toteuttanut kyseisen tuomion noudattamisen edellyttämiä toimenpiteitä sen tuomiolauselman 1 kohdan toisen luetelmakohdan osalta.

119 Irlanti kyllä antoi heinäkuussa 2010 PDAA:n, jonka XA osassa säädetään menettelystä ympäristövaikutusten arviointivelvollisuuden vastaisesti luvan saaneiden hankkeiden saattamiseksi sääntöjenmukaisiksi. Hieman yli kaksi vuotta myöhemmin kyseinen jäsenvaltio kuitenkin ilmoitti komissiolle, ettei se aikonut soveltaa kyseistä menettelyä, vaikka se oli huhtikuusta 2009 lähtien todennut päinvastaista. Irlanti ehdotti sen sijaan sellaisen epävirallisen arvioinnin toteuttamista, jolla ei ollut mitään laillista perustaa. Irlanti on taas muuttanut kantaansa kirjeellä 29.3.2019 eli kaksi päivää ennen kuin nyt käsiteltävässä asiassa pidettiin istunto unionin tuomioistuimessa, ja väittää nyt, että tuulivoimalan toiminnanharjoittaja hakee PDAA:n XA osassa säädetyn sääntöjenmukaiseksi saattamista koskevan menettelyn soveltamista. Istunnossa Irlanti ei kuitenkaan kyennyt ilmoittamaan, aloittaisivatko toimivaltaiset viranomaiset kyseisen menettelyn omasta aloitteestaan PDAA:n XA osan 177 B §:n mukaisesti vai kyseisen toiminnanharjoittajan hakemuksesta PDAA:n XA osan 177 C §:n mukaisesti. Se ei myöskään pystynyt ilmoittamaan menettelyn alkamisajankohtaa. Tähän päivään mennessä unionin tuomioistuin ei ole saanut asiasta mitään muita tietoja.

120 On todettava, että tässä tilanteessa Irlannin toiminta osoittaa, ettei tämä jäsenvaltio ole toiminut vilpittömän yhteistyön velvoitteensa mukaisesti lopettaakseen 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) tuomiolauselman 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen, mikä on raskauttava seikka.

121 Koska mainittua tuomiota ei ole vielä pantu täytäntöön, unionin tuomioistuin voi näin ollen vain todeta, että rikkominen, jonka vakavuus on kiistaton, kun direktiivin 85/337 mukainen ympäristönsuojelutavoite otetaan huomioon, on kestänyt erityisen kauan (ks. analogisesti tuomio 22.2.2018, komissio v. Kreikka, C-328/16, EU:C:2018:98, 94 kohta).

122 Toiseksi rikkomisen kestosta on muistutettava, että sitä tarkasteltaessa on otettava huomioon ajankohta, jolloin unionin tuomioistuin arvioi tosiseikkoja, eikä ajankohtaa, jolloin komissio on saattanut asian sen käsiteltäväksi. Nyt käsiteltävässä asiassa rikkomisen pituus – eli yli 11 vuotta 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) julistamisesta – on huomattava (ks. analogisesti tuomio 22.2.2018, komissio v. Kreikka, C-328/16, EU:C:2018:98, 99 kohta).

123 Vaikka SEUT 260 artiklan 1 kohdassa ei ilmoiteta täsmällisesti määräaikaa, jossa tuomio on pantava täytäntöön, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden välittömään ja yhtenäiseen soveltamiseen liittyvä intressi edellyttää, että tämä täytäntöönpano aloitetaan välittömästi ja saatetaan loppuun niin pian kuin mahdollista (tuomio 22.2.2018, komissio v. Kreikka, C-328/16, EU:C:2018:98, 100 kohta).

124 Kolmanneksi kyseisen jäsenvaltion maksukyvyn osalta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että huomioon on otettava jäsenvaltion bruttokansantuotteen (BKT) viimeaikainen kehitys sellaisena kuin se on sillä hetkellä, kun unionin tuomioistuin tutkii tosiseikat (tuomio 22.2.2018, komissio v. Kreikka, C-328/16, EU:C:2018:98, 101 kohta).

125 Nyt käsiteltävän asian kaikkien olosuhteiden perusteella on todettava, että se, että vastaavanlaisten unionin oikeuden rikkomisten toistuminen tulevaisuudessa tosiasiallisesti estetään, edellyttää, että määrätään kiinteämääräinen hyvitys, jonka määräksi on vahvistettava 5 000 000 euroa.

126 Näin ollen Irlanti on velvoitettava maksamaan komissiolle 5 000 000 euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.

*Uhkasakko*

127 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan uhkasakon määrääminen on lähtökohtaisesti perusteltua ainoastaan siltä osin kuin aikaisemman tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnistä johtuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu siihen saakka, kun unionin tuomioistuin tutkii asian tosiseikat (tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 108 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

128 Nyt käsiteltävässä asiassa on riidatonta, että – kuten muun muassa tämän tuomion 118 ja 119 kohdassa todettiin – Irlanti ei ole vieläkään toteuttanut tuulivoimalan ympäristövaikutusten arviointia kyseessä olevien lupien, jotka myönnettiin direktiivissä 85/337 säädetyn ympäristövaikutusten ennakkoarviointia koskevan velvollisuuden vastaisesti, sääntöjenmukaisiksi saattamista koskevan menettelyn yhteydessä. Unionin tuomioistuimella ei ole asian tosiseikkoja tutkiessaan käytössään mitään tietoa, joka olisi osoitus mahdollisesta tilanteen muuttumisesta.

129 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, johon Irlannin väitetään syyllistyneen, on jatkunut siihen saakka, kun unionin tuomioistuin on tutkinut nyt käsiteltävän asian tosiseikat.

130 Niinpä se, että Irlanti velvoitetaan maksamaan uhkasakko, on asianmukainen taloudellinen keino kannustaa kyseistä jäsenvaltiota toteuttamaan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen lopettamiseksi ja 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

131 Uhkasakon määrän laskemisen osalta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että uhkasakko on tuomittava sen mukaisesti, minkä verran tarvitaan taivuttelua, jotta jäsenvaltio, joka ei ole pannut täytäntöön jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa tuomiota, muuttaa toimintaansa ja lopettaa todetun rikkomisen. Kun unionin tuomioistuin käyttää tätä koskevaa harkintavaltaansa, sen on vahvistettava uhkasakko siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteisiin nähden ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn (tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 117 ja 118 kohta).

132 Komission uhkasakon määrää koskevat ehdotukset eivät voi sitoa unionin tuomioistuinta vaan ne ovat vain hyödyllinen viiteperusta. Unionin tuomioistuimella on edelleen oltava vapaus vahvistaa asetettava uhkasakko sellaiseksi, joka on sen mielestä määrältään ja muodoltaan tarkoituksenmukainen asianomaisen jäsenvaltion kannustamiseksi lopettamaan unionin oikeuden mukaisten velvoitteidensa täytäntöönpanon laiminlyönti (ks. vastaavasti tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 119 kohta).

133 Uhkasakon määrän vahvistamiseksi peruskriteerit, jotka on otettava huomioon, jotta varmistetaan uhkasakon pakottava luonne unionin oikeuden yhtenäisen ja tosiasiallisen soveltamisen takaamiseksi, ovat lähtökohtaisesti rikkomisen vakavuus, sen kesto ja kyseessä olevan jäsenvaltion maksukyky. Näiden kriteerien soveltamisessa on otettava erityisesti huomioon seuraukset, joita täytäntöönpanon laiminlyönnistä aiheutuu yksityisille ja julkisille intresseille, ja se, miten kiireellisesti kyseisen jäsenvaltion on noudatettava velvoitteitaan (tuomio 14.11.2018, komissio v. Kreikka, C-93/17, EU:C:2018:903, 120 kohta).

134 Kun nyt käsiteltävässä asiassa otetaan huomioon kaikki ne oikeudelliset seikat ja tosiseikat, jotka ovat johtaneet jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamiseen, sekä tämän tuomion 115–124 kohdassa esitetyt näkökohdat, unionin tuomioistuin pitää asianmukaisena sellaisen uhkasakon määräämistä, jonka määrä on 15 000 euroa päivässä.

135 Irlanti on siis velvoitettava maksamaan komissiolle 15 000 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla 3.7.2008 annetun tuomion komissio v. Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) noudattamisen edellyttämien toimenpiteiden toteuttaminen viivästyy, tämän tuomion julistamispäivästä siihen saakka, kunnes ensimmäinen tuomio on pantu täysimääräisesti täytäntöön.

## Oikeudenkäyntikulut

136 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Irlannin velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**1) Irlanti ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia 3.7.2008 annetun tuomion komissio vastaan Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) täytäntöönpanon edellyttämiä toimenpiteitä.**

**2) Irlanti velvoitetaan maksamaan Euroopan komissiolle 5 000 000 euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.**

**3) Irlanti velvoitetaan maksamaan komissiolle 15 000 euron suuruinen päivittäinen uhkasakko tämän tuomion julistamisesta siihen päivään saakka, jona 3.7.2008 annettu tuomio komissio vastaan Irlanti (C-215/06, EU:C:2008:380) pannaan täytäntöön.**

**4) Irlanti velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset